

Faktasökning

Kristina Rylander

Helt reviderad av Marianne Andersson

Inledning

Det här kapitlet presenterar uppslagsverk, årsböcker och annat referensmaterial, som ger tillgång till basfakta och grundläggande orientering om ett land eller ämne. I Nordiska Afrikainstitutets biblioteks länksamling [A Guide to Africa on the Internet](#) finns ett urval bra länkar samlade under rubrikerna [länkar sorterade efter region eller land](#) och [länkar sorterade efter ämne](#). Ett par publikationer som innehåller mycket omfattande vägledning till informationskällor av många olika slag är *Africa: a guide to reference material* (McIlwaine 2007) och *African studies companion: a guide to information sources* (Zell 2006). Den sistnämnda finns som tryckt publikation samt online tillgänglig bl.a. vid Nordiska Afrikainstitutets bibliotek och Uppsala universitetsbibliotek. De generella söktjänsterna på Internet kan vara användbara framför allt när man söker specifika faktauppgifter. Mer om detta i kapitlet [Afrikainformation på Internet](#). För referenser till äldre material hänvisas till föregående upplaga av denna publikation [Att studera Afrika](#) (Rylander 2004).

Landorientering

Basfakta

Kortfattad grundinformation om länder kan man till att börja med söka i allmänna uppslagsböcker, t.ex. *Nationalencyklopedin* eller *Encyclopaedia Britannica*. De finns ofta tillgängliga i en onlineversion vid större bibliotek. Fritt tillgängliga på Internet finns [World factbook](#) och [Background notes](#). Den förra ges ut av CIA, även som tryckt publikation och uppdateras årligen. *Background notes* produceras av USAs utrikesdepartement och uppdateras också regelbundet. Kortfattad och aktuell landinformation erbjuds även på Sidas webbsida [Länder och regioner](#), Danidas [Landefakta](#) och BBCs [Country profiles](#). Landinformation som är fokuserad på ett speciellt problemområde kan man finna på olika organisationers webbplatser, t.ex. [WHO](#)s för hälsofrågor och [UNICEF](#)s för frågor kring barn och ungdomar. *Länder i fickformat* är en serie med små häften, som ges ut av Utrikespolitiska Institutet i Stockholm. Varje häfte behandlar ett eller flera länder och tar kortfattat upp bl. a. historia, geografi, politik, ekonomi, folk och kultur. Serien finns också i databasform med namnet *Landguiden* och är ofta tillgäng-

lig via lokala bibliotek. En årsbok med inriktning på politiska förhållanden är *Political handbook of the world*. Här ges en kort bakgrund samt uppgifter om regering, konstitution och politiska partier i alla länder i världen. Ett liknande innehåll med fokus på Afrika har *Political handbook of Africa 2007*. På Internet finns IFES [ElectionGuide](#) och wikin [Electionworld](#) som informerar om politiska partier, val och valsystem samt parlament. [Inter-Parliamentary Union](#) (IPU), har också omfattande information på sin hemsida, bland annat om kvinnlig representation.

En Afrikainriktad årsbok ges ut av the Corporate Council on Africa i USA. Den heter kort och gott *Africa* och innehåller bl.a. landbeskrivningar. Med sitt behändiga format och överkomliga pris lämpar den sig bra även för mindre bibliotek. Detta gäller också det norska [Fellesrådets](#) mycket användbara *Afrika-årbook*, som bl.a. innehåller [landprofiler](#) (endast utgiven på norska).

Något mer utförlig landinformation hittar man i *Encyclopedia of the world's nations and cultures, vol. 1–4* (Kurian 2007). Det finns också Afrikainriktade referensverk med uppslag på länder. *New encyclopedia of Africa, vol. 1–5* (2008) innehåller ganska utförliga landbeskrivningar medan *Africa A-Z: continental and country profiles* (Esterhuysen 2008), i ett band, innehåller både landstudier och generella översikter. Översiktsartiklarna tar upp ämnena geografi, demografi, etnografi, historia och ekonomi för kontinenten som helhet. Boken är försedd med kartor och faktarutor och bör vara mycket användbar på gymnasienivå. När det gäller de tryckta uppslagsverken måste man vara uppmärksam på utgivningsåret och vid behov komplettera med färskare uppgifter, t.ex. från någon årsbok eller internetkälla.

Landbeskrivningar

Mer utförliga landbeskrivningar finns i de årsböcker som är speciellt inriktade på Afrika. I *Africa South of the Sahara* och *The Middle East and North Africa* finns landöversikter med introduktion till geografi, nutidshistoria och ekonomi, samt statistiska tabeller över befolkning, produktion, handel, nationalräkenskaper m.m. Slutligen finns en avdelning med uppgifter om landets konstitution och regering, om politiska partier och massmedier, om skol-, transport- och försvarsväsen samt om näringslivets organisationer. Utvecklingen i Nordafrika kan man också följa i *L'année du Maghreb*, medan *L'Afrique des grands lacs* tar upp olika aspekter på utvecklingen i området kring de stora sjöarna i Centralafrika. Utförlig information om Sydafrika får man i den officiella [South Africa yearbook](#) som också ges ut i en kortfattad version [Pocket guide to South Africa](#). Dessa publikationer finns både i tryckt form och fritt tillgängliga via den sydafrikanska regeringens webbplats. En annan typ av årsbok är *Africa contemporary record*, där de utförliga landöversikterna har formen av en redogörelse för det senaste årets händelser och utveckling på alla samhällsområden. Detta är en mycket gedigen och användbar publikation, som tyvärr utkommer med en viss fördröjning. Detta gör att man måste gå till andra källor för de senaste årens utveckling. En

sådan källa är *Annual register*, som presenterar årliga översikter av utvecklingen i alla länder i världen. I *Country reports*, som ges ut månads- eller kvartalsvis av The Economist Intelligence Unit, får man en aktuell översikt över framför allt ekonomi men också politiska förhållanden. Om EIU se kapitlet [Tidskrifter](#). Förutom dessa publikationer finns handboksserien *Historical dictionaries of Africa* som också innehåller uttömmande landinformation. Dessa uppslagsböcker är ganska brett upplagda och därför intressanta inte bara för historiker. Förutom historiska händelser finns uppslagsord på folkgrupper, geografiska namn, personer m.m. För stora landstudier i monografiform hänvisas till kapitlen [Afrikas historie](#) och [Politikk og økonomi](#).

Nyhetsbevakning

Den mest aktuella informationen om ett land hittar man i tidningar och tidskrifter, tryckta eller online. Ett urval presenteras i kapitlet [Tidskrifter](#). Ett exempel är *EIU Country reports*, som är utmärkta för att följa ekonomisk och politisk utveckling i ett land. Keesing's record of world events (*Keesing's world news archive*, en prenumerationsbaserad tjänst) bygger på dagstidningar och andra nyhetskällor i hela världen och ger en löpande registrering av händelseutvecklingen internationellt och i enskilda länder. En motsvarande sammanfattning av utvecklingen på den afrikanska kontinenten får man i *Africa research bulletin*, som består av en politisk och en ekonomisk serie. De utkommer månadsvis och har ett detaljerat årsregister. På Internet kan man söka aktuell information från nyhetsbyråer som [AllAfrica](#), [Panapress](#), [Afol News](#) och [BBC News – Africa](#). Andra nyhetsbyråer och nationella massmedier kan nås t.ex. via Nordiska Afrikainstitutets länksamling *A Guide to Africa on the Internet* under [länkar sorterade under ämnen](#) med rubrik *News and media* samt under [länkar sorterade efter region och land](#).

Ämnesorientering

Uppslagsverk, årsböcker

New encyclopedia of Africa, vol. 1–5 (2008) har redan nämnts i föregående stycke om landinformation. Den innehåller även artiklar inom olika ämnesområden och har ett väl genomarbetat register. *Encyclopedia of African history*, vol. 1–3 (Shillington 2005) täcker Afrikas historia från äldsta tid till nutid men innehåller också ingående historiska analyser på ett antal områden *Encyclopedia of African history and culture*, vol. 1–5 (Page 2005) innehåller även den Afrikas historia från äldsta tid men med tyngdpunkten på kolonialtid till nutid. *Africa: a modern history* (Arnold 2005) och *Historical dictionary of civil wars in Africa* (Arnold 2008) är exempel på handböcker som skildrar Afrikas moderna historia. Det franskspråkiga uppslagsverket *Dictionnaire de l'Afrique: histoire, civilisation, actualité* (Nantet 2006) har ett mer samhällsvetenskapligt fokus. Ett gediget

uppslagsverk om Afrikas diaspora är *Encyclopedia of the African diaspora: origins, experiences and culture, vol. 1–3* (2007). Den är rikligt försedd med kartor och illustrationer och kan rekommenderas för folk- och högskolebibliotek. Ytterligare uppslagsverk med inriktning på historia tas upp i kapitlet [Afrikas historie](#).

Årsböckerna *Africa South of the Sahara* och *The Middle East and North Africa* inleds med bakgrundsartiklar om politisk och ekonomisk utveckling i området, medan *Africa contemporary record* inleds med några uppsatser om aktuella frågor. *Africa yearbook: politics, economy and society south of the Sahara* innehåller fakta om den politiska, sociala och ekonomiska utvecklingen i Afrika söder om Sahara. Varje volym inleds med några essäer följt av region- och landbeskrivningar. Viktiga institutionella årsrapporter som ger ingående analys av den ekonomiska och sociala utvecklingen är [World development report](#) (Världsbanken), [Human development report](#) (FNs Development Programme – UNDP) och [African development report](#) (African Development Bank). Varje enskild rapport behandlar ett aktuellt ämne, som exempelvis konflikter, klimatförändring, hållbar utveckling eller fattigdomsbekämpning. De tre sistnämnda organisationerna är också förnämliga källor till statistisk information. Se vidare kapitlet [Statistik](#).

Dokumenttexter

Resolutioner, fördrag och andra dokument, återfinns ofta fullständigt som appendix i böcker. Några viktiga källor till dokument är vidare *Africa contemporary record* som har en hel avdelning med texter rörande internationella relationer, konstitutionell utveckling samt ekonomiska och sociala relationer. I *Africa research bulletin* återges ofta hela dokumenttexter eller delar där av. Dessa tidskrifter följer även, med återgivande av lagtexter, den konstitutionella utvecklingen i varje land. *Keesing's record of world events* samt den franskspråkiga *Afrique contemporaine* innehåller också regelbundet dokumenttexter. De afrikanska staternas författningar finner man i *Constitutiones Africae* (Reyntjens 1988–2002) tillsammans med en analys av texten och en historisk bakgrund för varje land. Liknande information finns i det franskspråkiga verket *Les Constitutions africaines publiées en langue française* (Gaudusson 1997–1998). Konstitutionerna och även ändringar i dessa publiceras också som supplement till de författningssamlingar, som ingår i Nordiska Afrikainstitutets samling av offentligt tryck. Fler publikationer och webbresurser i ämnet finns i kapitlet [Offentligt tryck](#). *Documents of the African Commission on Human and Peoples' Rights, vol. 1–2* (Murray 2001–2009) innehåller grunddokument, resolutioner, kommunikéer, rapporter m.m. från kommissionens startår 1987 och framåt.

Regionala och internationella organisationer

Historical dictionary of international organizations in sub-Saharan Africa (Mays & DeLancey 2002) täcker regionala och internationella organisationer från början av 1990-talet fram till 2000. En lista över akronymer, en kronologi och en omfattande bibliografi ingår. *Political handbook of Africa 2007* ger fylliga beskriv-

ningar av de viktigast regionala och internationella organisationerna verksamma i Afrika. Liknande innehåll men mer kortfattat finns i *Peoples and cultures of Africa: Nations and personalities* (presenteras nedan). *International organizations: a dictionary and directory* (Schivovone 2008) är mer allmänt inriktad.

Eftersom det hela tiden sker förändringar måste dessa publikationer kompletteras med uppdaterade uppgifter. I årsböckerna *Africa South of the Sahara* och *The Middle East and North Africa* finns översikter över FN:s och andra internationella organisationers närvaro i Afrika, liksom också över regionala afrikanska organisationer samt näringslivsorganisationer och fackföreningar.

Internetbaserade förteckningar över organisationer är exempelvis [The Directory of development organizations: Africa](#) med specialinriktning på utvecklingsfrågor, [OneWorld.net – Global partner database](#) med inriktning på hållbar utveckling, social rättvisa och mänskliga rättigheter samt [Dimitra](#) med fokus på regionala organisationer som arbetar med projekt för kvinnor i utveckling. Columbia University Libraries har på sin webbplats sammanställt förteckningen [International organizations on Africa](#). I Nordiska Afrikainstitutets länksamling [A Guide to Africa on the Internet](#) finns länkar till organisationer i Afrika under rubriken *Research institutes, universities and organisations*.

Personer

An African biographical dictionary (Brockman 2006) har drygt 700 uppslag på nutida och historiskt omtalade personer inom olika verksamhetsområden. Boken *Peoples and cultures of Africa: Nations and personalities* (se nedan) innehåller ett biografiskt kapitel med kända namn. Flera av de encyklopedier som tidigare nämnts samt *Historical dictionaries of Africa* innehåller även uppslagsord på personer. Upplysningar om dagsaktuella personer hittar man bl.a. i *Africa research bulletin* och *Afrique contemporaine*. Columbia University Libraries har på sin webbplats sammanställt en förteckning över bemärkta afrikaner [African Biography on the Internet](#).

Folkgrupper och språk

Litteraturoversikter på områdena språk och etnografi föreligger för närvarande inte i *Att studera Afrika*. I det här avsnittet redovisas endast ett litet urval nyare handböcker på detta stora område. [Ethnologue. languages of the world](#) utges i ständigt uppdaterade upplagor av Summer Institute of Linguistics i USA. Den finns som tryckt bok och i en webbversion (senaste är 16. uppl. 2010). Man kan söka på länder, språkgrupper, språk och alternativa språknamn. *Encyclopedia of the peoples of Africa and the Middle East, vol. 1–2* (Stokes 2009) har kapitel som är lättillgängligt presenterade med kartor, faktarutor och illustrationer vilket gör den mycket användbar på folk- och högskolebibliotek. *Peoples and cultures of Africa* (Mitchell 2006), i 6 band, ger en bred introduktion till Afrikas geografi och kultur. Fem band behandlar respektive region medan ett band, med titeln *Nations and personalities*, innehåller kortfattad landinformation. I den finns

dessutom uppslagsord på omtalade personer och en förteckning över regionala, internationella samt miljöinriktade organisationer verksamma i Afrika.

Referenser

- Africa* (årlig). New Caanan: Business Books International for Corporate Council on Africa
- Africa south of the Sahara* (årlig). London: Europa Publications
- Africa research bulletin*. Economic series (12 nr/år). Political series (12 nr/år). Exeter: Africa Research Ltd.
- Africa contemporary record* (årlig). London: Collins.
- Africa yearbook. Politics, economy and society South of the Sahara* Leiden: Brill
- [African development report](#) (årlig). Abidjan: African Development Bank
- Afrique contemporaine* (6 nr/år). Paris: La Documentation Française.
- L'Afrique des Grands Lacs*. Paris: Harmattan
- L'année du Maghreb* (årlig). Paris: Edition du CNRS.
- Annual register* (årlig). Bethesda: Keesing's Worldwide
- Arnold, Guy (2008) *Historical dictionary of civil wars in Africa*. Lanham: Scarecrow Press
- Arnold, Guy (2005) *Africa: a modern history*. London: Atlantic Books
- Brockman, Norbert C. (2006) *An African biographical dictionary*. New York: Grey House Pub. (2. uppl.)
- EIU country reports* (4 nr/år). London: Economist Intelligence Unit.
- [Ethnologue. languages of the world](#) (2009). Dallas, Tex: Summer Institute of Linguistics. (16. uppl.)
- Esterhuysen, Pieter (red,) (2008) *Africa A-Z: continental and country profiles*. Pretoria: Africa Institute of South Africa. (2. uppl.)
- [Fellesrådets Afrika-årbok](#) (årlig). Oslo: Fellesrådet for Afrika
- Gaudusson, Jean du Bois de (red,) (1997–1998) *Les Constitutions africaines publiées en langue française*. 2 vol. Paris: La Documentation française
- Historical dictionaries of Africa*. Metuchen, NJ: Scarecrow Press
- [Human development report](#) (årlig). New York: United Nations Development Programme
- Keesing's record of world events*. London: Keesing's Worldwide LLC.
- Kurian, George Thomas (2007) *Encyclopedia of the world's nations and cultures*. 4 vol. New York: Facts on File
- Lye, Keith (red.) (2002) *Encyclopedia of African nations and civilizations*. New York: Facts on File
- Länder i fickformat*. Stockholm: Utrikespolitiska institutet.
- Mays, Terry M. & Mark W. DeLancey (2002) *Historical dictionary of international organizations in sub-Saharan Africa*. Lanham, MD: Scarecrow Press. (2. uppl.)
- McIlwaine, John (2007) *Africa : a guide to reference material*. Lochcarron: Hans Zell. (2. uppl.)
- The Middle East and North Africa* (årlig). London: Europa Publications

- Middleton, John & Joseph S. Miller (red.) (2008) *New encyclopedia of Africa*. 5 vol. Detroit: Thomson/Gale
- Mitchell, Peter (red.) (2006) *Peoples and cultures of Africa*. 6 vol. New York: Chelsea House
- Murray, Rachel (2001–2009) *Documents of the African Commission on Human and Peoples' Rights*, Vol. 1–2. Oxford: Hart
- Nantet, Bernard (2006) *Dictionnaire de l'Afrique: histoire, civilisation, actualité*. Paris: Larousse
- Page, Willie F. (2005) *Encyclopedia of African history and culture*. Vol. 1–5. New York: Facts on File
- Political handbook of Africa 2007*. Washington, D.C.: CQ Press
- Political handbook of the world* (årlig). New York: McGraw-Hill
- [*Pocket guide to South Africa*](#) (årlig). Pretoria: Government Communication and Information System
- Reyntjens, Filip (red.) (1988–1992) *Constitutiones Africae*, 4 vol. Bruxelles: Bruylant
- Rylander, Kristina (red.) (2004) [*Att studera Afrika*](#) Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet. (Ny omarb. uppl.)
- Schiavone, Giuseppe (2008) *International organizations: a dictionary and directory*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. (7. Uppl.)
- Shillington, Kevin (2005) *Encyclopedia of African history*. Vol. 1–3. New York: Fitzroy Dearborn
- [*South Africa yearbook*](#) (årlig). Pretoria: Government Communication and Information System.
- Stokes, Jamie (red.) (2009) *Encyclopedia of peoples of Africa and the Middle East*. Vol. 1–2. New York: Facts on File
- Wesselink, Bert (red.) (2010) [*Directory of development organizations – Africa*](#)
- [*World development report*](#) (årlig). Washington D.C.: World Bank.
- [*World factbook*](#) (årlig). Washington D.C.: Central Intelligence Agency
- Zell, Hans (red.) (2006) *The African studies companion: a guide to information sources*. Lochcarron: Hans Zell Publishing Consultants. (4. uppl., tryckt och online)

Webbresurser

African Biography on the Internet <http://www.columbia.edu/cu/lweb/indiv/africa/cuvl/afrbio.html>

African development report – <http://www.afdb.org/en/documents/publications/african-development-report>

Afrol News – <http://www.afrol.com/>

AllAfrica – <http://allafrica.com/>

Background notes – <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn>

BBC News – Africa – <http://www.bbc.co.uk/news/world/africa/>

Country profiles (BBC) – http://news.bbc.co.uk/2/hi/country_profiles/default.stm

ElectionGuide – <http://www.electionguide.org/region.php?ID=1>

Dimitra <http://www.fao.org/dimitra/dimitra-database/en/>
The directory of development organizations – Africa – <http://www.devdir.org/africa.htm>
Electionsworld – <http://en.wikipedia.org/wiki/User:Electionworld/Electionworld>
Ethnologue: languages of the world – <http://www.ethnologue.com/web.asp>
A Guide to Africa on the Internet – <http://www.nai.uu.se/library/resources/guidetoafrica>
Human development report – <http://hdr.undp.org/en/reports>
International organizations on Africa <http://www.columbia.edu/cu/lweb/indiv/africa/cuvl/IntlOrgs.html>
Inter-Parliamentary Union – www.ipu.org
Landefakta – <http://www.um.dk/da/menu/Udenrigspolitik/Landefakta>
Landinformasjon – <http://www.afrika.no/Landinformasjon>
Länder & Regioner – <http://www.sida.se/Svenska/Lander--regioner>
OneWorld.net – <http://archive.oneworld.net/section/partners>
Panapress – www.panapress.com
Pocket guide to South Africa – http://www.gcis.gov.za/resource_centre/sa_info/pocket-guide/index.html
South Africa yearbook – http://www.gcis.gov.za/resource_centre/sa_info/yearbook/index.html
UNICEF – <http://www.unicef.org>
WHO – <http://www.who.int/en>
World development report – <http://econ.worldbank.org/wdr>
World factbook – <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/index.html>